ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 133 — Субота, 17 јул 1954

Мики трага за Мула-лом

ОПЕТ ХРОМИ ДАБА

23

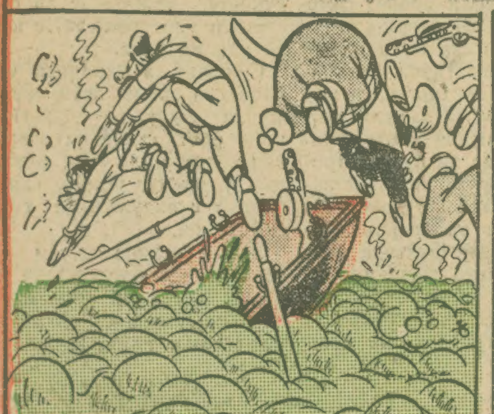

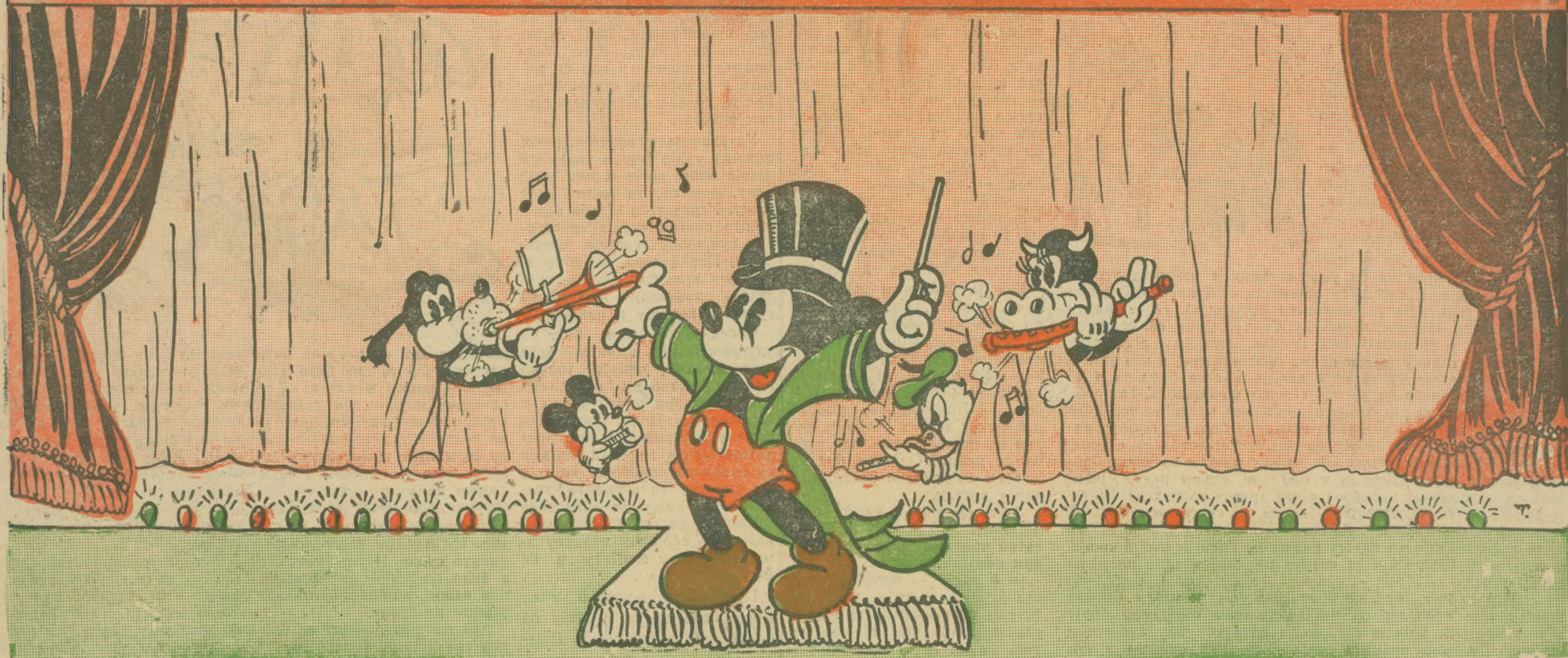

ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

(11)

— Добродошли! — зачу се мој глас из средине чистине. — Видимо да се досад неодлучни и према нама непријатељски расположени Роџер одлучио за оно што је за њега самог било боље. Искрено се радујемо због те његове одлуке.

Свакако ће ти ово изгледати чудно, али морам ти рећи да сам се и ја радовао овом поздраву; радовао се што сам угледао брод. Говорим ти чисту истину. На броду, који је на први поглед изгледао као да је начињен из једног комада, отворила су се вратанца у облику троугла. Врх троугла спустио се на земљу, тако да су врата могла да послуже и као мост за успињање у његову унутрашњост. Изглед и величина тих врата били су први податак на основу кога сам могао да створим бар приближну претставу о висини наших Марсоваца. Судећи по њима, они нису били високи, јер висока особа не би могла лако да уђе кроз њих. Из унутрашњости брода ширила се мека, пријатна светлост, која се већ на један метар даљине сливала са сивом тамом ноћи која је била на измаку. Размакнувши грање којим је био камуфлиран, уђох у брод.

Унутрашњост брода била је потпуно испуњена разним, мени непознатим, машинама и апаратима. Чинило ми се да у њему није било ниједне једине стопе која није била запремљена точковима и точкићима, полугама, жицама, неким светлосним апаратима, цевима, контролним таблама. Цимово чуђење и дивљење није било ништа мање од мога. Мада се нисам много разумевао у техничке ствари, било ми је јасно да је оно што видим дело искусних и вештих инжењера. На махове ми се чинило да сањам, да све то око мене није

и не може бити истинито. Није ни чудо што сам се тако осећао. Ту смо били Цим и ја, ту су се чули наши гласови који су и били и нису били наши, ту је био тај брод за који ми се пре чинило да је сан на јави.

— Није то толико компликовано колико се може учинити на први поглед, — прозбори један од Марсоваца. — Ако се повуче наниже ова плава полуга која се налази с десне стране, а затим брзо пређе преко свих дирки на овој клавијатури, брод ће се прво сасвим усправити, а затим ће полетети право увис. Довољно је учинити само то па да брод лети читавих милион километара. Ми смо све предвиделн, чак и могућност неуспеха наше мисије на Земљи. Због тога се један од нас држао подаље од људи и придружио нам се тек кад смо се уверили да нам се ништа не може догодити. Да је дошло до неке несреће, он би овим бродом полетео у простор и одатле би послао светлосни сигнал да је наша мисија пропала и да остали треба да напусте план о пресељавању на Земљу.

— А какав би то био знак? — зачух Цимов глас. Изненађено га погледах, јер од њега нисам очекивао такво питање.

— Кад се будемо нашли далеко у васионском простору, — одврати Марсовац, — довољно би било да један од нас окрене овај велики прекидач. Тада би се упалила џиновска зелена светиљка, која би до невероватних размера појачала природну зелену боју ваздушног брода и он би тада засветлео као нека мала блистава звезда. То би био знак да нисмо успели. Али, сутра увече, јер по нашем плану у то време бићемо довољно далеко од Земље, ми нећемо упалити зелену светиљку, већ ову поред ње, црвену. А то је знак успеха и позив осталим Марсовцима да нам се придруже.

Он заћута и неколико тренутака у унутрашњости брода владала је мртва тишина. Затим се опет зачу његов глас:

— Видим да се Роџер искрено диви нашем броду. То немо признање нашим техничарима и нашој техници необично ме радује.

Ја сам се заиста дивио, и то потпуно искрено.

— Да се на време ниси освестио и пристао да пођеш с нама, никад не би видео ово. Одбацио би ову јединствену прилику да доживиш необичне ствари, да ускоро постанеш један од управљача света. И због чега би то одбацио? Због неког магловитог појма који ти називаш слободом, због милиона слабића који баш због те твоје слабости нису ни достојни слободе, — говорио ми је Цим, који је стајао тик уз мене, тако да сам могао да осетим како му од усхићења дрхти цело тело.

— А сад, — зачу се мој глас, — вас двојица морате да изиђете из брода. — Ми још имамо посла око припрема за полазак. Ако сте уморни, направите напољу лежај од траве и лезите да спавате.

Кад је Марсовац изговорио реч „спавате”, осетио сам како се у мени нешто покренуло и како сам наједном постао необично уморан и сањив.

— Желео бих да одем до града, — рекох уморним гласом. — Превише сам уморан и измучен да бих могао да спавам на тврдој земљи, под отвореним небом. Одвезао бих се колима до града и преспаваћу дан у хотелу.

Дуго ми нико ништа није одговорио. Марсовци су вероватно проверавали да ли говорим искрено.

— У реду! — прозбори најзад један од њих. — Али, вратите се на време. Знате да полазимо сутра чим се спусти ноћ.

Пошао сам према колима. Један Марсовац ми је показао пут. Заправо, његов глас ми је говорио куда треба ићи. У сивој светлости праскозорја могао сам да видим да је на једном месту шума била као посечена. Имао сам утисак да је нека џиновска коса захватила и посекла дрвеће, које је, као откос траве, лежало преваљено на једну страну. Није било сумње: то је приликом спуштања њихов ваздушни брод у косом лету захватио један део шуме пре но што је приспео на чистину.

Сунце је већ било увелико отскочило кад сам стигао у град. Из неког, мени онда нејасног, разлога питао сам првог кога сам срео где се налази најскупљи хотел. Човек коме сам се обратио одговорио ми је смејући се:

— Нема овде никаквих хотела. Ни скупих ни јевтиних. Али има једна крчма у којој, ако сте уморни, можете добити собу да се одморите. Крчму држи заповедник жандармериске станице. Шта ћете, плата му је мала, па се човек довија како зна и уме. Пођите на ону страну, није далеко.

Хери Џефриз, крчмар и заповедник жандармериске станице, био је крупан и, бар наизглед, доброћудан човек. С претераном љубазношћу поднео ми је неки стари, раскупусани регистар и затражио да се у њега упишем. Ни сад не знам да ли је то била књига хотелских гостију или званичан списак у који је убележавао странце. Али, било како било, за мене је била срећа што је то учинио, јер је у књизи, одмах на почетку странице, стајало име професора Херисона Уорта. Чим сам га спазио, вратило ми се сећање и ја сам сместа похитао да нађем професора.

Још пре но што сам за собом затворио врата, приметио сам да читаве ноћи професор није ни тренуо. Изгледао је уморан и забринут.

— Девисе, шта ово...

Прекинух га усред реченице.

— Да ли је ваш асистент довезао овамо моја кола?

— Телефонирао сам у Њујорк чим сам изишао из воза. Ваша кола мора да су стигла још пре неколико часова.

Одахнух са олакшањем. Уорт ме је чудно и испитивачки гледао.

— Премишљао сам да ли не би било најбоље да одем у полицију и да вас пријавим, — рече он, посматрајући ме продорно кроз стиснуте капке. — Пре једног часа телефонирао ми је мој асистент. Један од ваших кофера у колима случајно се отворио. Он каже да је кофер пун брижљиво упакованог динамита.

— То је тачно, — одговорих, гледајући му право у очи.

— Ја знам да је то тачно, јер мој асистент нема обичај, а у овом случају ни потребе, да лаже. — Његов глас био је хладан и отсечан. — Због тога немојте мислити да ми овим својим признањем одајете нешто што ја већ не знам. Али, ако сте поштен човек, реците ми због чега вам је динамит потребан и шта уствари значи читава ова прича.

Морао сам му рећи. Другог излаза није било. Јер, стари професор гледао ме је ћутећи, очима у којима се видео умор од непроспаване ноћи. Он се изложио неудобностима да би ми помогао и не знајући заправо због чега и против кога. Али, како да му све ово објасним? Одакле да почнем?

— Професоре, — рекох му најзад. — Испричаћу вам све. Али, обећајте ми једно: да ћете, поверовали или не у моју причу, наставити да ми помажете.

— Такво обећање вам не могу дати, — изусти он лагано. — Али, испричајте ми и можда ћу вам, чак и у случају да вам не поверујем, ипак помоћи.

Тада сам му испричао све, од почетка до краја, трудећи се да не изоставим ништа од онога што ми се чинило битно. Кад сам завршио, професор се диже и приђе прозору. Топло летње сунце пробијало се кроз окно и његова светлост чудно је титрала по његовом изборaном лицу.

— Ако сте и лагали, — прозбори Уорт после дужег ћутања, — ја сам малочас чуо најзамршенију, најчуднију и најгенијалнију лаж коју би људска машта могла да измисли.

— Схватате ли сад? — рекох му на то. — Ето, због тога сам тражио од вас да ме хипнотишете, да учините да заборавим сва своја ранија осећања и да ме хипнозом натерате да поверујем у оне ствари које сам вам написао на оној хартији. Ви сте ми били једина нада.

— Ти... ти ваши Марсовци, који, како кажете, читају туђе мисли, због чега не би могли да погоде и оне мисли и осећања које сам ја потиснуо у вашу потсвест? Како сте знали да њихова моћ није толика?

(Наставиће се)

Проналазак ПРОПЕЛЕРА на лађи

Има много направа које нам изгледају веома једноставне, које дају утисак да их није било тешко пронаћи и да је историја њиховог постанка веома кратка. Али, није увек тако. Редак је проналазак који није плод труда више људи, од којих су многи пропали у својим, за човечанство корисним, потхватима.

Таква једна направа на чијем је проналажењу радило много њих јесте и пропелер на броду. Замисао тог корисног проналаска приписује се Енглезу Џемсу Уоту (1736—1819). Та мисао доцније је занела и вишеструког проналазача, такође Енглеза, механичара Џозефа Брамаха (1748—1814), који је предвиђао употребу бродског пропелера још 1785 године, али је није остварио. На томе су доцније радили и други.

Аустријанци приписују славу за овај проналазак Јозефу Реселу (1793—1857). Ресел је стварно пронашао пропелер од дрвета, али приликом једне пробе, 1829 године, дошло је до несреће, те су му опити били забрањени. Французи, опет, сматрају да је проналазач пропелера Шарл Делери. За Делерија се прича да је утрошио цело своје имање радећи на проналажењу пропелера, али није успео да своју мисао изведе до краја. Исто тако и Фредерик Соваж радио је пуних двадесет година на томе послу, али је и он финансиски пропао пре но што је успео да своју замисао оствари.

Све то није обесхрабрило друге људе и они су улагали велике напоре да би успели. Било је извесних успеха и многи од њих тражили су патент за свој проналазак, али ниједан од њих није у потпуности задовољио. То је пошло за руком тек Енглезу Франсису Смиту. Смит се родио у месту Хајту, у Енглеској, 1808 године. Још од детињства показивао је велику љубав према бродоградњи, а кад је подрастао почео је да прави и велике моделе бродова и да с њима врши пробе на рекама северно од Лондона. Те пробе трајале су дуго, али је његов напор најзад крунисан успехом: у мају 1836 добио је патент за пловидбу бродова помоћу дрвеног пропелера који се окреће под водом испод саме крме.

Смитов изум привукао је пажњу многих власника бродова и они су га помогли у његовом даљем раду. Ујесен 1836 он је направио пароброд с два дрвена пропелера. Пробе је вршио на Темзи. Међутим, једном му се случајно сломио један пропелер и он је приметио да пароброд јури брже са оним преосталим него кад су била оба. Годину дана доцније, у септембру 1837, Смит је кренуо на море и тамо постигао добар успех.

После тога, чувени бродоградитељ Изамбер Брунел применио је пропелер од метала на свом гвозденом броју „Грејт Бритен”, који је служио за пловидбу по Атлантском Океану. Од тога времена више нико није сумњао у корисност пропелера, па њих убрзо добијају и ратни бродови, а доцније и сви прекоокеански.

Сунчање

Већ је отоплило, а с топлотом почиње и сезона сунчања. Свакога дана, а нарочито празником, хиљаде људи одлазе на разна купалишта да се сунчају. Многи ће се увече вратити црвени, а неки ће бити толико изгорели да неће моћи да легну у кревет, нити да спавају. Има их који ће добити и грозницу.

Али, ако знате нешто о сунцу и сунчању моћи ћете много пријатније да проведете свој слободан дан на плажи.

Пре свега, имајте на уму да не пеку само топли и светли зраци. Опекотине долазе од невидљивих делова сунчаних зракова — дугих и кратких ултравиолетних зракова. Одбијање тих зракова од белог песка или воде још више појачава њихово дејство. Због тога можете изгорети кад се најмање надате: например кад је облачно, кад се налазите под сунцобраном, или испод платна на броду. Исто тако можете изгорети и кад се возите у отвореном аутомобилу. Све то долази од ултравиолетних зракова.

Ултравиолетне зраке кратких дужина упија горњи слој епидерме наше коже и они само пеку, док сасвим мало црне кожу. Услед тога ћелије коже, пошто су опечене, луче извесну супстанцу сличну хистамину. Поред тога, набубре капиларни крвни судови, што изазива црвенило, а при дужем сунчању почињу и пликови.

Човек добија тамну боју од ултравиолетних зракова веће дужине, који немају толико штетно дејство на кожу. Ти зраци продиру много дубље и дођу до ћелија пигмента, који леже у унутрашњем делу епидерме. Услед зрачења, пигменти изиђу на површину коже и ми црнимо. Ти пигменти, значи, штите кожу од опекотина и зато људи који су стално изложени спољном ваздуху имају већ неку заштиту и не изгоре.

Црнпурасти људи и жене могу више да се сунчају од белих или црвенокосих. Поједини не могу никад да поцрне; само поцрвене и добију пликове и при најмањем сунчању. То не долази отуда што имају мање пигмента, већ што им је ткиво коже много осетљивије. Већина кремова за сунчање треба да има за циљ да отклони дејство краткоталасних ултравиолетних зракова, а да дозволи пролаз само дуготаласним. Међутим, то увек не успева. Заштита од опекотина је релативна. За време рата — у пустињама и код авијатичара — за заштиту војника од опекотина употребљаване су помаде на бази петролеума, које су заиста заустављале све шкодљиве зраке, али су биле тешке за скидање. Поред тога, оне су штитиле много више но што желе купачи који хоће да поцрне.

Вегетална (а не минерална) уља спречавају донекле шкодљиве зраке. Али, треба бити пажљив, јер се она брзо скидају — знојем и водом — те се човек мора чешће мазати. Ипак, најсигурније средство је да се први пут сунчате само десет минута и постепено да повећавате то време. Имајте такође на уму да сте много сигурнији до десет часова пре подне и после три часа по подне. Избегавајте нарочито подневно сунце. Носите наочари, а било би добро и покрити очи нечим, најбоље ватом, док лежите на сунцу.

Ако изгорите, лечите се благим средствима: маслиновим уљем или какао-бутером. Не употребљавајте никако нека јача средства. А ако сте много изгорели, идите лекару.

Жене треба још ово да имају на уму: често излагање тела сунцу суши кожу и набора је. Коса постаје крта, губи боју и тешко се праве таласи. Зато покријте косу док се сунчате, мажите је да се не суши и употребљавајте кремове или лосионе.

Сунчање, а нарочито ултравиолетни зраци, активирају кожу за стварање Д-витамина, који, опет, утиче на очвршћавање костију. Тога витамина има у млеку, јајима, сиру, а постоје и пилуле које садрже Д-витамин.

Значи, већина људи сунча се само из задовољства и таштине — да би лепо поцрнели. Али, као и са свима задовољствима, треба и овде бити умерен. Ваља имати на уму да често и сувише дуго сунчање може изазвати кожни рак, услед дејства ултравиолетних зракова. Највише рака на кожи има баш на лицу и рукама, тј. деловима тела који су највише изложени сунчаним зрацима. Он је чешћи у јужним него у северним крајевима, а најчешћи је код морнара и рибара.

„Ми не можемо забранити људима да се сунчају, рекао је један лекар-специјалиста за кожне болести, нити препоручивати бледу кожу, али људи морају знати да сунчање није баш тако невино и да о томе воде рачуна”.

ЕТИОПИЈА

То је било 23 јануара 1889 године у Карловцу. Напољу је беснела страшна мећава; студен је стезала кости. Па ипак, тога дана, иако је владало невреме, око шест сати изјутра кренула су пешке из свог родног места Карловца браћа Сељани — Мирко и Стјепан — на далеки пут око света. Пут их је водио преко Горског Котара на Ријеку, одатле за Трст, па бродом за Египат и најзад у Етиопију, где је беснео рат са Италијом. Сељани су се настанили у месту Харару. Брзо су се упознали с неким истакнутим личностима. па су били примљени и на двор цара Менелика II, који их је заволео.

ДИПЛОМА СТЈЕПАНА СЕЉАНА

Браћа Сељани остали су у Етиопији до 1901 године. За то време они су у овој земљи постигли велики успех и задобили љубав и пријатељство многих људи. Колико су биле велике њихове заслуге види се и из тога што је цар Менелик именовао Мирка Сељана грофом од Тургана и гувернером јужних покрајина Етиопије на реци Омо, а Стјепана његовим замеником. На реци Омо Мирко је основао град Сељанвиј.

После тога, браћа Сељани кренули су на даље путовање око света. Мирко је трагично завршио свој живот у прашумама реке Амазоне, а Стјепан је умро 1936 године у граду Ауро Прето, у Бразилији.

У заоставштини браће Сељан, која се чува у Етнографском музеју у Загребу, налази се и четрнаест писама писаних етиопским писмом, као и диплома цара Менелика II, која је дуга 43, а широка 26 сантиметара. Диплома је написана на пергаменту. Међу писмима налази се и једно раса Геброна Песте, писано 2 новембра 1901, које у преводу гласи: „Мојој двојици пријатеља, господи Мирку и Стјепану Сељану! За сећање у љубави на пријатно проведене часове за време њиховог боравка у Етиопији почаствовао сам их народном тогом (одећом) коју је начинила моја породица".

Диплома коју је цар Менелик II издао Стјепану Сељану у преводу гласи: „Лав Освајач Јудиног племена Менелик II божији изабраник — наши поздрави упућени су сваком ко буде имао прилику да угледа ову диплому. Као што су краљеви постали велики због своје мудрости и снаге свога оружја, тако се одликују орденом сви они који су се истакли храброшћу и неустрашивошћу. Зато Стјепана Сељана, који је аустриски поданик, и који нас је одано служио одликујемо орденом Соломоновог реда и овлашћујемо га да га носи. 27 фебруара 1900 године".

Овим смо допунили опширан чланак о браћи Сељанима, који је изишао у нашем листу у броју 6, од 9 фебруара 1952 године.

Етиопија је старо грчко име за област јужно од Египта, а доцније су Римљани проширили тај назив на све земље између реке Нила и Црвеног Мора. После је то име усвојено и данас је оно званичан назив ове земље.

Етиопија са Еритрејом има 1,233.000 квадратних километара, и то: Етиопија 1,113.300, а Еритреја 119.700 квадратних километара.

Етиопија је подељена на дванаест провинција. То су: Аруси, Бегемдер, Гиму-Гофа, Гоџам, Харар, Илубарор, Кафа, Шоа, Сидамо, Тигре, Волега и Воло.

Број становника ових дванаест провинција цени се на 14,600.000, а Еритреје на 1,100.000. Еритреја није провинција, него територија у федерацији са Етиопијом.

Престоница Етиопије је Адис Абеба. У њој живи 401.915 становника. Етиопија је уставна монархија. Устав земљи дао је данашњи цар Хаиле Селасје 16 јула 1931 године, девет месеци после свог ступања на престо.

Етиопија је у федерацији са Еритрејом од 11 септембра 1952, сходно одлуци Уједињених нација од 2 децембра 1950 године.

У Етиопији влада тропска, сутропска и умерена клима. У њој се нашло злата, платине, гвожђа, бакра, угља, сумпора итд. Становништво се бави углавном земљорадњом и сточарством. Од пољопривредних култура највише се гаје: пшеница, јечам, сијерак, просо, кукуруз и разне уљарице. Етиопија извози нарочито кафу, кожу, крзно, восак, смолу, уљане културе и зачине.

Највеће дрво

Познато је да је мамутовац највеће дрво на свету. Ова дрвета заузимала су велики простор пре него што је завладало ледено доба. Ово циновско дрво одговарало је циновским животињама које су живеле у то доба на земљи.

Кад је дошло ледено доба, оно је уништило то дрвеће, а остала су само нека стабла у Калифорнији. Данас највише стабло на свету високо је 111 метара, а промер му је на висини један метар од земље 5,5 метара. У близини овог дрвета налази се још неколико која су висока од 100 до 105 метара, а промер им је од 9 до 10 метара. У шуми Калаверас, у пределу Сијера Неваде, налази се једно стабло које је високо 83,8 метра, а промер му је при земљи десет метара. На висини од 46 метара почиње да се грана. Једна од грана дугачка је 40 метара, а промер јој је 2,2 метра. Запремина овог стабла процењена је на 2.718 кубних метара. То отприлике одговара запремини свих стабала једне наше обичне шуме која заузима простор од седам хектара. Сматра се да ово стабло има највећу запремину на свету. Једно друго стабло високо је 80 метара, а запремина му је 2.455 кубних метара. Само од ова два стабла могло би да се начини 1.700 комплетних спаваћих соба.

WALT DISNEY'S

РОБ РОЈ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Биографија и аутобиографија

Биографија или животопис је такав књижевни род у коме се описује живот неког лица које заслужује да се о њему говори, и то не само савременицима, него и даљем потомству.

За добру биографију потребно је пре свега да је личност о којој се пише знаменита по свом животу и раду. Даље, писац треба да добро познаје живот те личности, било из властитог искуства — ако му је лице о коме пише савременик, било из накнадног проучавања извора и података — ако је личност о којој пише живела раније. Онај који пише биографију једне личности дужан је да зна више и поузданије о тој личности него иједан његов савременик.

Пошто прикупи потребну грађу и распореди је, писац треба да унесе у своје излагање и расположење и добру вољу, како би топлином казивања изазвао читаочево интересовање и пуну пажњу према предмету. Затим, дужност писца је да објасни поступке лица о коме пише. Ако о материјалу који писац износи у једном животопису има разних мишљења, онда је биограф дужан да савесно изнесе све пресудне чињенице и да се стара да за своје гледиште читаоца придобије властитим и истинитим уверењем, не остављајући сумње да он то чини само из чисте љубави према истини. Тако рађена биографија, написана усто лепим стилом и језиком, служи не само поуци и забави читалаца, него и доцнијем историчару показује готово већ обележен пут у оцени личности и времена у коме је она живела.

Из старог класичног доба чувен је зборник биографија од Плутарха. Од старијих наших писаца чувени су биографи: Вук Караџић, М. Ђ. Милићевић, итд.

Аутобиографија је књижевни облик у коме писац описује свој живот. Није потребно наглашавати колико је важно да је тај писац који сам о себи пише крупна личност, чувена и заслужна. Од аутобиографа очекује се што је могућно већа искреност. Говорећи и о својим слабостима, он ће учинити вероватним и оно што је главно, тј. да се за истинито прими све оно што лепо каже о себи и о своме раду.

Иначе, за добру аутобиографију важи, више или мање, исто што и за биографију. Историчар може имати велику корист и од добре аутобиографије.

Од странаца, међу најчувеније аутобиографе спада Жан Жак Русо, а код нас: Доситеј Обрадовић, Герасим Зелић, Јоаким Вујић, Милован Видаковић, итд.

Колико има градова на свету са више од милион становника

У целом свету има 40 градова који имају више од милион становника. То су:

Њујорк	11	мил.	станов.
Лондон	8,7	„	„
Токио	6,4	„	„
Париз	4,9	„	„
Берлин	4,3	„	„
Москва	4,1	„	„
Шангај	3,9	„	„
Чикаго	3,6	„	„
Осака	3,2	„	„
Лењинград	3,1	„	„
Буенос Аирес	3,1	„	„
Калкута	2,1	„	„
Филаделфија	1,9	„	„
Беч	1,9	„	„
Хамбург	1,7	„	„
Рио де Жанеиро	1,7	„	„
Детроит	1,6	„	„
Пекинг	1,5	„	„
Будимпешта	1,5	„	„
Лос Анђелос	1,5	„	„
Бомбај	1,4	„	„
Мексико	1,4	„	„
Каиро	1,3	„	„
Рим	1,3	„	„
Тјенцин	1,2	„	„
Сиднеј	1,2	„	„
Милано	1,2	„	„
Нагоја	1,2	„	„
Мадрид	1,1	„	„
Мугден	1,1	„	„
Тиото	1,1	„	„
Ханкау	1,1	„	„
Глазгов	1,1	„	„
Кантон	1,1	„	„
Сао Паоло	1,1	„	„
Бирмингем	1,0	„	„
Мелбурн	1,0	„	„
Нанкинг	1,0	„	„
Монтреал	1,0	„	„
Атина	1,0	„	„

Развитак технике и саобраћаја, и на тај начин омогућавање лакшег превоза добара, олакшали су умногоме изградњу великих градова, којих је све више. Међутим, ови градови нису подједнако распоређени по свету. Тако Индија, иако има 360 милиона становника, има свега два града са преко милион становника; Аустралија има седам милиона становника, а два града преко милион становника. Милионски град Мексико налази се на највишој висини на земљи: на 2.277 метара. Две трећине свих градова који имају више од милион становника налазе се уз обалу мора.

Чехов

Антон Павлович Чехов родио се 29 јануара 1860 године у Таганрогу, малом лучком граду на обали Азовског Мора. Умро је ноћу 15 јула 1904 године у бањи Баденвајлеру (Немачка), а сахрањен у Москви. Ове године навршило се 50 година од смрти Чехова. Овде доносимо изводе из сећања неколицине истакнутих писаца и његових пријатеља који довољно говоре какав је био овај велики човек и књижевник.

Максим Горки:

Антон Чехов још у својим првим причама умео је да открије у мрачном мору ништавила њене трагично-мрачне шале; треба само пажљиво прочитати његове „Хумористичке приче" и убедити се како је иза смешних речи и ситуација много опорог и одвратно-тужног писац видео и стидљиво прикривао.

Он је био врло скроман и није себи дозвољавао да гласно и јасно каже људима:

— Будите... уреднији! — упорно се надајући да ће се и сами досетити о нужности да буду пристојнији. Мрзећи све ружно и прљаво, он је описао јаде живота благим језиком песника и с тихим осмехом хумористе, и иза дивне спољашњости његових прича једва се запажа горки прекор њиховог унутрашњег садржаја.

Читајући приче Антона Чехова, осећаш се као тужног дана позне јесени, када је ваздух провидан и у њему се огледају голе гране дрвећа, тескобне куће, сиви људи. Све је тако чудно — усамљено, непокретно и немоћно.

Мимо те досадне, сиве гомиле немоћних људи прошао је велики, паметни и необично пажљиви човек, погледао на те становнике своје отаџбине које је мучила досада и жалосним осмехом, благом речју, пуном прекора, с неутешном тугом на лицу и у грудима, дивним и искреним гласом рекао:

— Бедно ли ви живите!

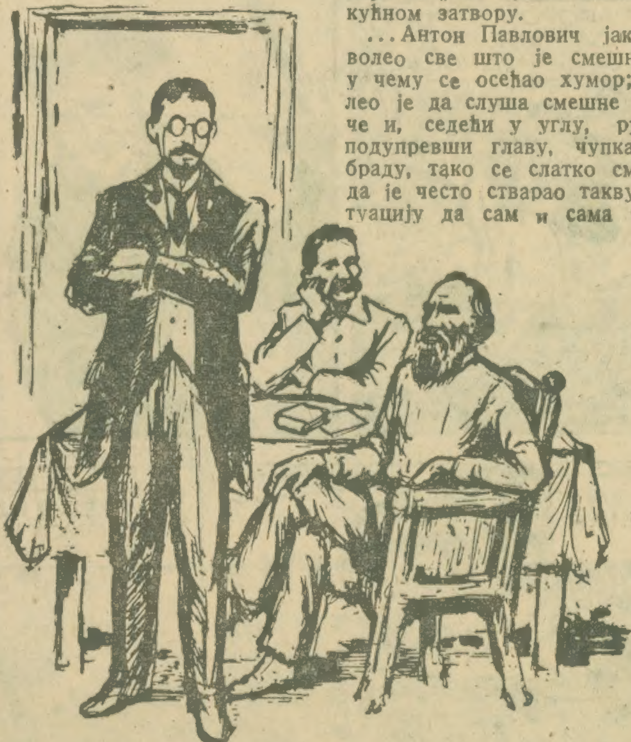

В. Короленко:

Последњи пут видео сам га 1902 године на Јалти... Чехов ми је писао да хоће да дође у Полтаву и ја сам га предупредио, знајући колико му је тешко. Живео је у својој вили, коју је саградио, као и сви уметници, врло непрактично испод Јалте, заједно са сестром и женом. Као и при првом нашем сусрету, Чеховљева сестра ми је изашла у сусрет, а сам Чехов спустио се низ степенице. Мени се стегло срце. Био је то онај исти Чехов, али где се дела његова самоувереност и животна радост? Црте се заоштриле и некако биле изразитије, а само очи биле сјајније и радосне. Али, у њима се све чешће запажала туга. Сестра је испричала да он сатима седи и упорно гледа у једну тачку... За време разговора узео је са стола књигу коју је Толстој препоручио руским читаоцима.

— „Сељак", Пољенчев. Јесте ли читали? Дивна књига, — рече он. — Кад бих могао да и сам напишем још једну такву књигу... сматрао бих да сам одужио свој дуг. Онда бих могао да умрем.

Умро је пре но што је то постигао.

Константин Станиславски:

Колико је Антона Чехова узбуђивала прва претстава „Три сестре" може се судити и по томе што је дан пре претставе отишао из града у коме смо знали његову адресу — у непознатом правцу, да би на тај начин избегао свако наше обавештење како је примљена претстава.

Комад је примљен прилично неодређено.

...Антон Павлович био је највећи оптимиста што се тиче будућности, већи од било ког од мојих познаника. Он је с много ведрине и живости дочаравао ту будућност. А према садашњости односио се без лажи и није се бојао истине. И сви људи који су га називали песимистом нису могли а да и сами не негодују против стварности у којој су живели.

И. А. Новиков:

Видео сам Чехова на једној изложби слика у Москви. Био је сам, али му нисам пришао, снебивајући се да му напоменем о нашем случајном познанству. Међутим, он, погледавши ме и тренутак размишљајући, сетио ме се.

— Да, лепа слика, — рекао је он о једном портрету неког генерала пред којим је стајао, — али чему и зашто?

Расејано је кренуо брзим кораком даље поред других слика и застао пред једном малом.

— Ево, — рекао је он, — то сам вам хтео показати. То је лепо.

Не сећам се чија је то била слика, али преда мном је и сада у сећању — фабрички круг, вече, плавичаста магла и млади радник с дететом у рукама. Држи га врло невешто, а врло брижљиво, с ретком, можда и стидљивом, нежношћу коју као да не би да изрази. Нечег сродног било је и у самом реаговању Чехова. Његово ћутање за мене је било врло изразито: он сам писао је не само зато што је умео лепо писати и што је добро знао људе, већ и зато што их је волео и жалио, и мислио, на свој начин, о преуређењу њиховог јадног живота.

О. Книпер-Чехова:

Половином маја 1901 године Антон Павлович допутовао је у Москву. Венчали смо се 20 маја и отпутовали низ Волгу. Успут смо свратили у Њижни-Новгород до Максима Горког, који се у то време налазио у кућном затвору.

...Антон Павлович јако је волео све што је смешно и у чему се осећао хумор; волео је да слуша смешне приче и, седећи у углу, руком подупревши главу, чупкајући браду, тако се слатко смејао да је често стварао такву ситуацију да сам и сама престајала слушати онога који је причао и преживљавала реаговање Антона Павловича.

Неколико часова пре своје смрти навео ме је на смех, измишљајући једну причу. То је било у Баденбајлеру. После тих тешких и узбудљивих дана осећао се нешто лакше. Послао је по мене да бисмо се прошетали по парку, пошто се тих дана ја нисам одвајала од њега. Кад сам дошла, он се почео узбуђивати што не идем на вечеру, на шта сам ја одговорила да звоно још није звонило. Звоњење нисмо просто чули, а Антон Павлович импровизовао је на то причу, описујући необично модерно купалиште у коме је много ситих, гојазних банкара који воле да се добро прихвате. Сви се они, ко са шетње, ко са забаве, стичу са свих страна окупљени маштањем да лепо и доста једу после физичког умора. И наједном сазнају да је кувар побегао и да нема вечере! Како тај догађај делује на те размажене људе... Седела сам на дивану и од срца се смејала, не слутећи да ћу само кроз неколико часова стајати пред мртвим Чеховљевим телом.

...Антон Павлович тихо и мирно је нестао. Преко ноћи се пробудио и први пут у животу замолио да пошаљем по доктора. Осећање нечег огромног што се приближавало давало је свему што сам чинила необичан мир и тачност, као да ме неко сигурно водио. Сећам се само једног тренутка пометености: осећање како је крај нас огромна маса људи у великом хотелу предана сну, а ја сама и немоћна. Пало ми је на памет да у том истом хотелу живе и нама познати руски студенти — два брата — и једног од њих брзо сам позвала и замолила га да пође по доктора, а сама пошла по лек, да бих га ставила на срце умирућем. У том тренутку, у муклој тишини спарне јулске ноћи, чуло се како нестају кораци по песку који шкрипи.

Дошао је доктор и рекао да треба дати шампањац. Антон Павлович је сео и некако значајно и гласно рекао доктору немачки (а немачки је знао врло мало): „Их штербе". Потом је узео чашу, насмешио ми се дивним осмехом и рекао: „Како давно нисам пио шампањац..." Мирно је испио до дна, тихо легао на леву страну и заувек заспао...

Страшну тишину ноћи нарушавао је само лет једног огромног ноћног лептира који је улетео у собу и немоћно се ломио о електричну светиљку...

ПРВИ ЉУДИ

по народном веровању

Како су постала жива бића на Земљи и како су се у току хиљада и милиона година развијала, то је наука већ утврдила. Међутим, у разним земљама широм света постоје легенде о првим људима. Овде ћемо поменути неке које се причају и у нашем народу.

Према једној од тих легенди, постојало је време кад су на свету живела само три брата: Мрвоња, који је све, па и сам камен мрвио, Кривоња, који би и букву искривио, и Врндаљало, који је и брда ваљао. После њих дошли су цинови, људи силне снаге. Глава им је била велика као варићак. Али, нешто болест, па глад, ратови и друге невоље, допринели су да су се они дегенерисали, док најзад није дошло до ових данашњих људи.

Постоји и једна друга прича, по којој се разликују три рода људи. Људи из првог рода били су малог раста; тако малени да их је могло по дванаесторица стати под смоквин лист. Једном је, по тој причи, путовао свети Петар с Христом по свету. Петар је приговорио Христу што је створио тако мале и неугледне људе. Тада он створи други род, све саме горостасе, али веома неспретне. По причи се ни они нису свидели светом Петру, па је он опет приговорио Христу, на шта му је овај рекао: „Е, лепо, за њима ће доћи трећи род, људи средње висине, који ће бити лепи и спретни за све, али ће уједно бити подложни свакој невољи и тузи". Ето, тако су по тој легенди постали данашњи људи.

Треба напоменути да су по народном веровању људи у прастара времена били много већи и јачи од данашњих. Тако су ти људи имали руку јачу и дебљу него што је бедро код данашњег човека. Тај човек је, као од шале, једном руком могао да извали цео храст из земље, а мања стабла носио је као батину у руци. Могао је исто тако да одвали читаву стену од брда и да лако носи греду коју данас не би могло да понесе десет па и више људи. И жене су такође биле јаке, па су, по причи, на глави носиле читаве стубове и пећине, а притом су још и на кудељи преле. По народном веровању, доћи ће време кад ће и данашњи људи ослабити и претворити се у један нов род, који ће далеко заостајати иза нас.

Напредак науке уопште, а нарочито медицине, оборили су ову заблуду. Научно је доказано да се живот човека продужио и да се стално продужује уколико људи живе у бољим условима и више се служе тековинама модерне медицине. Да данашњи људи заиста дуже живе говоре и статистички подаци. Просечан живот човека данас траје око 55 година, док је у осамнаестом веку трајао само 35, а у деветнаестом — 40 година. Ови подаци јасно доказују да ова легенда о трајању живота људи није ништа друго него једна обична заблуда.

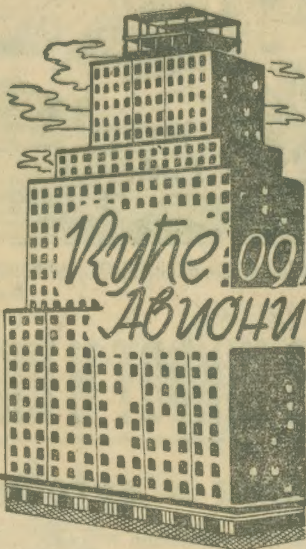

Куће од алуминијума
Авиони од бетона

Одмах после Другог светског рата лаки алуминијум објавио је рат моћном бетону. Кепец се ухватио у коштац са цином. Али, рат није објављен бучно, већ тихо и, како каже један стручњак за архитектуру, „срамежљиво". Алуминијум је најпре почео да осваја терен тамо где је требало нешто брзо изградити, где није било времена за бетонске радове. Тако је у почетку само за невољу постао замена бетону. А кад је освојио тај први терен, почео је да га потискује исто онако као што је и најлон потискивао свилу.

Прва већа зграда подигнута од алуминијума био је један облакодер од тридесет спратова у Питсбургу. На њему је готово све израђено од овог лаког метала: зидови, столарија, па чак и водоводне и друге цеви. После тога, у Њујорку је подигнут још један облакодер чији су зидови такође од алуминијума, коме је додата извесна смеса. Специјалним поступком постигнуто је да спољна површина ових плоча уопште не рђа, а захваљујући својој тамној боји не одбија сунчеве зраке, који би иначе били неподношљиви за околину. Са унутрашње стране алуминијумске плоче превучене су слојем асфалта, који спречава лако преношење звука.

Куће од алуминијумских плоча подижу се запањујућом брзином. Тако су три групе састављача ових плоча успеле да подигну дванаест спратова широке фасаде за цигло три дана. Цела зграда, која има 26 спратова и површину од 37.000 квадратних метара, подигнута је и била спремна за усељење за свега неколико месеци. После ова два продора које је алуминијум извршио у царство бетона, неки стручњаци мисле да је овај метал најзад добио отсудну битку за превласт у грађевинарству.

Али, бетон зато осваја терен на другој страни. У току последњег рата Немачка је прва почела испитивања како би се бетон применио у изградњи ваздухопловних апарата. Међутим, француској фабрици Бреге припала је част да је ову замисао практично остварила, и то тек после рата.

На први поглед може изгледати чудно да се за авион, који је симбол лакоће, употребљава тешки и незграпни бетон. Но, после проналаска млазних авиона и апарата који лете надзвучном брзином поставило се питање подобнијег материјала за авионе но што је метал, који се силно загрева услед трења с ваздухом. Убрзо се поставило и питање заштите посаде и путника у атомским авионима, јер је радиоактивно зрачење убитачно за човечји организам. Тако се дошло на мисао да се овакви авиони праве од бетона и олова, који штите од атомског зрачења, а снага нових мотора у стању је да их покреће.

КОЛИКИ ЈЕ КИТ?

Кит је највећа жива животиња на земљи. Он може да нарасте до 20 метара у дужину, а може да буде тежак 100.000 килограма, дакле колико 25 слонова, а слон је, као што знамо, највећа животиња која живи на копну. Ако ли, пак, упоредимо тежину кита с просечном тежином других животиња, онда излази да је кит тежак колико 67 говеда, од којих је свако тешко око 1.500 килограма, или колико 1.333 човека, ако узмемо да је просечан човек тежак 75 килограма.

Овде ћемо још навести шта се све добија од кита. Од кита може да се добије 20.000 до 25.000 килограма масти, која може да се употреби као машинско уље или за прављење сапуна. Најбоља маст коју добијамо из китовог тела јесте цетацеум и она се употребљава у козметици. Врло је скупа.

Костур кита тежак је око 25.000 килограма. Од тог костура употреби се око 2.000 килограма у индустриске сврхе. Од желуца једног кита може се направити око 200 пари чизама. Ето, због тога је лов на китове веома важна привредна грана.

ПРИЧА О МАЧКУ МИТИ КОЈИ СЕ ОДМЕТНУО У ХАЈДУКЕ

ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

ПУТОВАЊЕ САВОМ пре 180 година

„Драги пријатељу! Стигао сам са својим лађама у ово богато место, насељено Србима, трговцима имућним и вештим занатлијама. Ту све букти од живота. Из свих источњачких земаља долазе овамо трговци који својом трговином повезују Немачку и Угарску с Турском и с далеким пределима Истока. А сада, када изменим момчад на својим лађама, кренућу низ Дунав према славном Београду и одатле уз реку Саву и Купу до града Карловца у краљевини Хрватској. Претстоји ми пут дуг и тегобан”.

Тако је Никола Клеман, прашки трговац, августа месеца 1774 године писао једном свом пословном пријатељу. То своје трговачко путовање по нашим рекама он је доцније описао у једној књижици коју је штампао у Прагу. Као смео човек и вешт трговац, Клеман се прочуо већ и раније. Године 1768 он је с једном натовареном „српском лађом” доапловио узводно Дунавом све до Беча. Био је први који је у томе успео и тиме је у Бечу изазвао праву сензацију.

На свом путовању године 1774 Клеман је хтео да извиди могућност отварања сталног трговачког пута по рекама које утичу у Дунав. Нарочито га је интересовала Сава и њена притока Купа. Кренуо је низ Дунав од Сент-Андреје. Ту је две своје лађе натоварио чувеним сентандрејским вином и галантериском робом, а у Будиму је примио у заједницу неколико српских трговаца који су одлучили да путују с њим све до града Карловца на реци Купи. Лађе српских трговаца биле су натоварене штављеним кожама, житом и финим платном купљеним на вашарима у Лајпцигу и Кракову.

На пут из Будима низ Дунав пошле су четири лађе, али већ испод Сегедина једна је страдала. Насукала се на плићак и олуја, која је изненада наишла, превалила ју је. Да невоља буде већа, у сумрак су трговце напали разбојници, сакривени до тада у густом шеварју. Лађари су једва одбранили имовину трговаца, а један српски трговац био је рањен. Тек узору успели су да претоваре робу и, напустивши насукану лађу, да крену даље.

После неколико дана стигли су у Нови Сад. Ту су поправили лађе, испродавали прилично робе, нашли нову момчад и наоружали по једним малим топом сваку лађу. Потом су кренули пут Београда. До Земуна лађама су управљали вешти крманоши Новосађани, а одатле је вођство овог трговачког каравана преузео један српски трговац који је неколико година пре тога пловио уз Саву. Али, изненађен, морао је брзо да га напусти. Сава не само што је била местимично сасвим изменила свој ток, него је створила и безброј острваца и нанела прудове тамо где је раније била дубока и пловна. Сем тога, требало се стално држати аустриске стране, јер су се трговци бојали Турака из Босне.

Сад је сваки час требало наимати људе да им показују опасна места на реци. Лађари су данима вукли лађе на дугачким конопцима. Одмицали су споро, јер је пут уз обалу био тешко проходан: требало је газити кроз мочваре и провлачити се кроз густо шеварје. Многи су се поразбољевали од грознице, тако да је посада на лађама из дана у дан постајала све малобројнија. Тек после две недеље од поласка из Земуна лађе су стигле до Славонског Брода, најзад сигурне под окриљем његове тврђаве.

Био је то мучан и тежак пут. На Сави би само ретко сретали покоју турску лађу која је лагано пловила према Београду. Дуж аустриске обале Саве налазио се, додуше, читав низ граничарских караула, али оне нису пружале Клеману и његовим друговима довољну заштиту од Турака. С босанске стране често се на њих пуцало. Непријатељ, сакривен у густом жбуњу, био је невидљив. Зато лађари нису смели да плове средином реке, већ уз другу обалу, где су наилазили на плићаке или пак на подводне греде и коље. Тако је код Орашја једна Клеманова лађа насела на некакво оштро коље и оштетила дно. У лађу је почела да продире вода, па ју је требало извући на обалу. Ту су лађари изгубили пуна два дана док су поправили квар. Тек што су се упутили даље, ударила је одједном тако жестока олуја да је превнула другу Клеманову лађу. Том приликом удавила су се три лађара, а сам Клеман једва се спасао. Пропало је и много робе. Трговци су премишљали да прекину даље путовање, јер је већ две лађе задесила несрећа, али на Клеманово наговарање, и кад им је после дужих напора успело да поново оспособе превнуту лађу, они га ипак наставе.

У Славонском Броду одмарали су се неколико дана, прегледали су лађе и, поново нашли нове лађаре, а старе, исплативши их према уговору, отпустили кућама. Клеман нема довољно речи да похвали вештину и снагу „славонских лађара”, без којих, каже, „не би могла ни да се замисли пловидба овом широком али опасном славонском реком”. У Славонском Броду изненада је од грознице умро један од српских трговаца. Санитарне војне власти посумњале су на кугу и тако је Клеман, уместо да настави пут, доспео са својим друговима и са читавом лађарском посадом у карантин. Ту су отседели пуне три недеље, и још би, вели Клеман, да нису команданту тврђаве поклонили неколико акова најбољег сентандрејског и токајског вина. За уздарје командант их је пустио из карантина и дао им војничку пратњу за даље путовање.

Да би надокнадили изгубљено време, трговци су решили да путују и ноћу. Како већ неколико дана нису били узнемиравани с босанске стране, они недалеко од Јасеновца, код једне забачене карауле, отпусте војничку пратњу. Било је то у сумрак, а кад се сасвим спустила ноћ и месец обасјао Саву и њене обале безбрижно су наставили пловидбу. Лађари су певали, а Клеман се частио са српским трговцима на палуби своје лађе. Пловили су средином Саве. Изненада, с босанске стране, на реци се појави сва сила чунића, а у исти мах плане и ватра из пушака. Један трговац и неколико лађара било је рањено. На лађама настаде пометња. Чунићи су се примицали све брже и „као пијавице залепили се уз бокове лађа”. Под заштитом пушака са обале нападачи су почели да ускачу у лађе и да се гушају с лађарима.

Док је Клеману успело да оспособи топ на својој лађи и да га упери према обали, једна од лађа била је већ пуна Турака. Момчад с ње, спасавајући се, поскакала је у реку, а Турци почну лађу да вуку ка обали. У то пукне топ с Клеманове лађе и оспе се ватра из пушака. Сад је настала пометња код Турака и они, привлачећи ону лађу ка обали, насучу је на спруд. Да је не би изгубили, трговци нису смели да се са оне друге две примакну аустриској обали. Све до зоре трајало је пушкарање. С времена на време Клеман би опалио из топа, прибијајући тако Турке уз обалу. У свитање је дошао трговцима упомоћ један одред војника-граничара из оближње станице. Кад су их Турци угледали, повукли су се. То је био најузбудљивији и најмучнији догађај који је Клеман са својим друговима доживео на овом путовању. После овог гусарског препада, у насуканој лађи нашли су пет побијених лађара и три тешко рањена.

Пуна два месеца после одласка из Будима, Клеман је са српским трговцима стигао у Карловац. Ту су продали и робу и лађе, а онда се дилижансом, заобилазно, сваки од њих вратио у своје место.

У својој књижици Клеман је не само описао ово узбудљиво путовање Савом, него је изнео и предлоге како да се уреди и организује трговачки водени пут на „славонским” рекама Сави и Купи. Многи од његових предлога доцније су прихваћени и остварени. Он је био један од првих који је скренуо пажњу на значај трговачког воденог пута који повезује Дунав с његовим притокама.

МАЈСТОРИ над МАЈСТОРИМА

Швајцарска индустрија сатова била је чувена још у XIV веку. Пре 600 година, познати швајцарски мајстор Хајнрих Халдер из Базела направио је велики сат за катедралу у Стразбуру који је још и данас предмет дивљења многобројних туриста. Једну од највећих мајсторија швајцарских часовничара претставља познати звоник са сатом у Берну, из XVI века. На сату се налазе фигуре медведа који играју, петлова који кукуричу и разних других животиња. У XVIII веку, механички људи швајцарског мајстора Пјера Жак-Дрога изазивали су дивљење читаве Европе. Један од њих, који се још и данас налази у музеју у Нешателу, претставља дечака у природној величини који аутоматизованим покретима узима у руку гушчије перо, умаче га у мастионицу, стреса га од сувишног мастила и пише увек исти текст састављен од четрдесет речи.

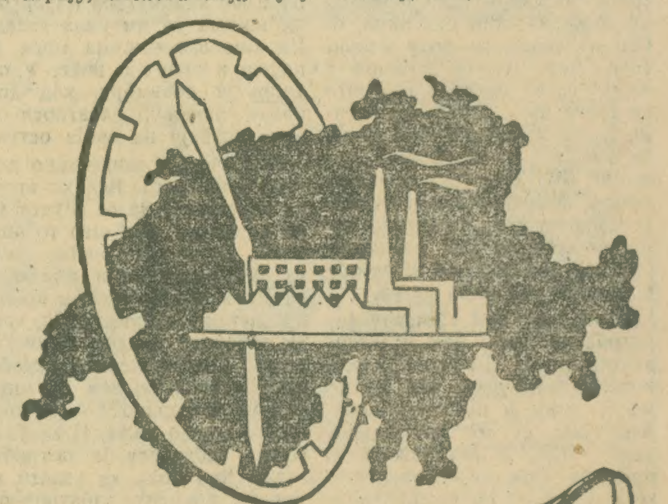

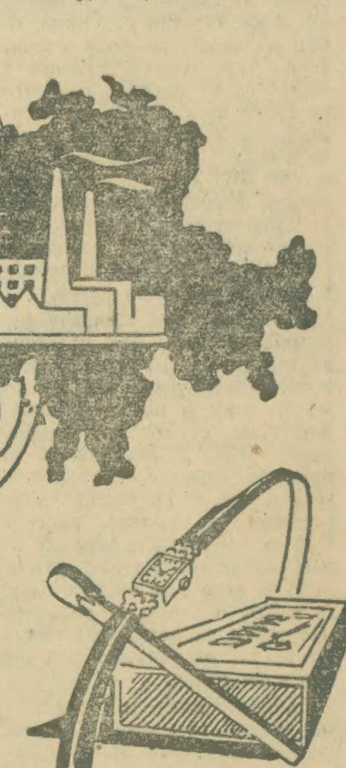

Мајсторима-занатлијама из тога доба често је било потребно по неколико година да би произвели своја ремек-дела. Чувен је случај Абрахама Луја Брегеа, који је утрошио 18 година да би направио један једини сат за француску краљицу Марију Антоанету. Сат се сам навијао, као неки модерни часовници, свирао је низ најлепших мелодија и имао је вечити календар.

Занимљив је начин на који је постала велика швајцарска индустрија сатова у покрајини Јура. Првих година XVII века путовао је један енглески туриста кроз ову швајцарску покрајину и једно вече заноћио је код једног од најбољих ковача тога краја, Данијела Жан Ришара, недалеко од Нешатела. Пошто му се био покварио сат, замолио је Ришара да покуша да га поправи. Енглез није знао да ковач до тада никад није видео сат. Међутим Данијел је са страшћу радио целу ноћ, расклопио је сатни механизам и најзад је оправио сат. После тога он је сам, по сећању, направио исти такав сат. На њега су се касније угледале и његове комшије и за време дугих зимских ноћи почели су — из досаде — да праве сатове.

Швајцарска је највећи произвођач сатова на свету. У тој малој земљи налази се око 2.500 фабрика и радионица за производњу сатова, у којима је запослено преко 50.000 радника. Прошле године у Швајцарској је произведено 33 милиона сатова, а од тог броја извезено је 95 отсто. Занимљиво је да производња сатова претставља једину индустриску делатност код које је забрањено радницима да говоре. Пара која излази из уста приликом говора могла би да оштети сићушне делове сатног механизма. Најстроже је забрањено и уношење цвећа у радионицу, јер мирисне честице могу да изазову кварове.

Производња бољих сатова захтева огроман труд, јер је за један једини сат потребно извршити око 2.000 радних операција. Најситнији шрафови који се стављају у неке сатове имају у пречнику свега један стоти део милиметра. У један напрстак може да стане око 50.000 таквих шрафова.

О чудесној прецизности швајцарских мајстора сведочи један недавни догађај. Неки чувени немачки мајстор послао је свом швајцарском колеги влас из косе коју је изванредно прецизним радом до те мере истањио да се није могла видети голим оком, молећи га да му саопшти своје мишљење о његовој прецизности. Ускоро је добио влас натраг, без икаквог коментара. Тада је Немац ставио влас под микроскоп и остао задивљен. Видео је да је његов швајцарски колега кроз ту невидљиву влас провртео рупу.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ЈОШ ЈЕДАН ИКАР

Бивши падобранац француске војске и конструктор апарата за летење Лео Валантен начинио је недавно од лаког дрвета балсе два крила која имају обим од 2,20 метра и горњу површину од 1,44 квадратни метар. Крила су тешка четрнаест килограма. Причвршћена помоћу челичних веза, она нимало не спутавају човека који лети. Валантен је, снабдевен њима, скочио са висине од 3.000 метара. После краћег времена он је успео да заустави слободно падање и да прелети растојање од пет километара. Најзад, кад је био на хиљаду метара висине, отворио је мали падобран, помоћу кога се лагано спустио на земљу. Валантен је уверен да ће постићи и већи успех, иако му се на путу налазе још многе препреке.

ПОРОДИЦА 1792

1792 није само број, већ и презиме једне породице у Куломијеу, у Француској. У овој породици била су четири сина који су добили имена по месецима у години. Тако се најстарији звао Јануар 1792, други Фебруар 1792, трећи Март 1792, а најмлађи Април 1792. Март 1792 умро је септембра 1904 године.

НАЈДУЖЕ ПИСМО НА СВЕТУ

Кад је Едвард Квин из Панаме добио писмо од свог пријатеља Џорџа Кларка није га могао прочитати у својој соби, већ је морао на рамену да га однесе до железничке пруге и да га распростре дуж ње. Јер, писмо је било дуго 1820 метара и било је написано на котуру хартије на којој се штампају новине.

И ТЕРМИТИ ИМАЈУ СВОЈ ЈЕЗИК

На Калифорниском универзитету конструисан је апарат помоћу кога може да се региструје шкљоцање вилица крупних мрава термита, ритмички звуци које они испуштају и који им служе за споразумевање и препознавање, као и тапкање њихових ногу. Благодарећи овом инструменту, могућно је открити присуство термита дубоко у земљи или у каквом дебелом дрвету.

Нарочито велико интересовање научника привукли су звуци који служе за међусобно споразумевање термита. Утврђено је да се термити на стражи или у извидници служе нарочитим знацима за достављање извештаја позадини. Ови знаци се релејним путем, од термита до термита, преносе често на велике даљине. Термити имају један нарочити знак за узбуну, који дају ударајући свом снагом главом о дрво. Кад „војници” који стражаре на улазу у термитско склониште примете какву опасност, они шаљу пискаве знаке шкрипећи својим вилицама.

АЛБАТРОСИ

Ретко који војник који је ратовао у прошлом рату на Пацифику да у својим писмима није поменуо албатроса — ту велику и за њега нову птицу, која је пружала толико забаве војницима. Зато нико од њих није ни помишљао да убије којег албатроса. Било је случајева да су приликом грађења аеродрома на појединим пацифичким острвима заустављани булдожери да се не би оштетила гнезда ових птица.

Научници разликују деветнаест врста и подврста албатроса. У зоологијама пише да он живи на свим океанима, осим на северном делу Атлантика. Али, тек су војници у овом рату открили оно што не пише ни у једној зоологији, а то је смисао ове птице за комику и кловновске вештине. Ход албатроса превазилази у комичности ход Чарлија Чаплина пред филмском камером, али је још занимљивије његово слетање на земљу у данима кад нема ветра.

У ваздуху или у гнезду албатрос је лепа, чак и импозантна птица. По грађи тела потсећа на гуску, али му је кљун дужи и на крају повијен. Ноге су му на задњем делу тела, а сва тежина у предњем. Зато се он при ходу гега и тетура на ногама, које потсећају на ципеле кловна. Очи су му црне, а перје бело или сивкасто. Распон крила већи је него код ма које друге птице и може да достигне око три и по метра. Но, обично је тај распон око два до два и по метра.

Албатрос живи већ хиљадама година неузнемираван на својим острвима. Било је, истина, случајева да су јапански трговци перјем уништавали све албатросе на појединим острвима, што им није било ни најмање тешко, јер албатрос не бежи од човека. При сусрету са човеком албатрос направи као неки мали поклон, а затим се достојанствено удаљи.

Иако највећи део времена проводе на копну, албатроси су на њему врло неспретни. Они су далеко сигурнији на мору, на коме проводе највише три месеца у години. Албатроси прелећу врло велика растојања. Утврђено је да су се птице које су биле претходно обележене удаљавале по 9.000 километара од острва на којима су им била гнезда. На тим путовањима море им пружа и храну и пиће. У октобру и новембру, кад дође време парењу, албатроси се опет враћају на своја острва.

Необично је занимљиво слетање албатроса. Велика крила их спречавају да се спусте лако на земљу као што то чине мање птице. Најлакше слећу уз јак ветар, који ублажава пад, док је при мирном времену слетање сувише брзо, тако да албатрос упадне дубоко у песак. Кад се некако искобеља, осврне се као да пита: „Ко ме је гурнуо?“ — и онда одгега мирно даље. И за узлетање албатросу је потребан ветар. Кад хоће да узлети по мирном времену, албатрос рашири крила и трчи брзином од око 30 километара на час, док се најзад не дигне у ваздух. Често су се албатроси при узлетању користили пистама аеродрома изграђених у последњем рату.

Чим се албатрос нађе у ваздуху, комедија престаје. Тада он постаје грациозан летач, способан да превали дуге раздаљине. При лету се радо спушта, накрећући се настрану,

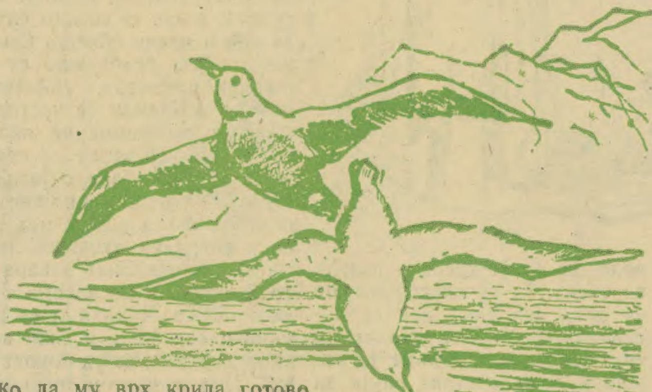

тако да му врх крила готово очеше земљу, а затим се опет уздигне. Пилоти радо посматрају албатросе и према њима осећају неку врсту другарства. Већина се задовољава само посматрањем, али се нађе понеки који покушава и да улови ову птицу. Тада он има прилике да се упозна с јаким кљуном албатроса, коме и остали прискачу у помоћ. Уосталом, хватање албатроса нема никаквог смисла, јер он не може да живи у ропству.

Албатроси су омиљени и због своје игре. То је читава церемонија, која се изводи у паровима. Игра почиње узајамним клањањем, затим се повијају прво вратови, а затим и цело тело у такту. Игра је праћена крештавим гласовима и клепетањем кљунова, које потсећа на кастањете.

Кљун албатроса је дуг око петнаест сантиметара и њиме може да уједе веома јако. Помоћу кљуна он лови рибу и сипе, којима се храни, а служи му и као моћно оружје при одбрани. У то може да се увери свако ко узнемири албатроса у гнезду. Тада он искриви врат, тако да потсећа на змију која сикће, и уједа нападача. Он као да зна који су делови људског тела заштићени, а који не. Тако ногу у ципели никад неће ујести, док незаштићени део тела зачас раскрвави. Ипак, не може да одгризе прст, као што то понеко тврди.

Било је случајева да су се чак и неповерљиви албатроси који леже на јајима спријатељили с људима. Једном је киша растурила гнезда албатроса, која су уствари обичне рупе у песку. Неки војник довезао је сувог песка и поправио гнезда. Од тог времена постојало је право пријатељство између њега и ових птица, а и према другим људима оне су постале много трпељивије.

НАЈНОВИЈИ ПРОНАЛАСЦИ

Психолози су утврдили да је ефекат рада за једну трећину већи ако се на једном радном месту налазе радници који се међусобно цене и воле.

Утврђено је да за учење страних језика није потребна ни нарочита интелигенција, нити неки особити дар.

Једна група физиолога утврдила је да за време ратних окршаја у организмима војника долази до знатних промена. За време борбе, а и неко време после ње, знатно се смањује број белих крвних зрнаца, а такође долази и до смањења процента течности у организму.

Метеоролози су пронашли начин којим могу да предвиде када ће падати град и колико ће бити велика ледена зрна.

ВЕРОВАЛИ или не...

КРУЊЕЊЕ КУКУРУЗА — НОГАМА

Индијанци из племена Квичуа, у Боливији, круне кукуруз не рукама, већ ногама. Они сипају кукуруз у мале четвртасте кошеве постављене на једној узвишеној платформи и играју по њему све док с клипова не отпадне и последње зрно.

ШЕШИРИ ОД СОПСТВЕНЕ КОСЕ

Ела Смит из Даласа, у Тексасу, носила је од двадесете године па све до смрти само шешире који су били прављени од њене сопствене косе. Сваке године почетком пролећа она се понављала новим шеширом начињеним од косе која јој је израсла током претходне године.

ЈЕДИНИ „ВИЛИНСКИ ЗАМАК“ НА СВЕТУ

У Тоболенду, у Индији, налази се замак „Тамбера“, једини прави вилински замак на свету. Славу јединог вилинског замка „Тамбера“ је добила зато што је зидана тачно према

слици из једне старе немачке збирке вилинских прича.

КЛАВИР ОД ХАРТИЈЕ

Један аустралиски фабрикант намештаја начинио је себи клавир, али не од скупоценог дрвета, већ од хартије. На томе клавиру само су жице од метала и дирке од слоноваче, а све остало, па чак и седиште за свираче, начињено је од пресованих старих новина. Упркос томе, инструмент има диван звук.

СПАСЛИ 350 ОСОБА ЗА ГОДИНУ ДАНА

Четири брата Потије — Пјер, Леон, Андре и Ба-

тист — рибари из Амијена, у Француској, спасли су од дављења у реци Соми само у једној години 350 особа.

ШЕСНАЕСТОГОДИШЊИ ПРОФЕСОР УНИВЕРЗИТЕТА

Француски филозоф и астроном Пјер Гасенги (1592—1655) постао је професор универзитета у Дињу кад му је било шеснаест година.

ЛОВИО ИХ, А НИЈЕ ИХ ЈЕО

Бил Етсон, некадашњи првак Америке у пецању, ниједном у животу није окусио рибље месо.

БРОД ПРЕШАО АТЛАНТИК И НИЈЕ СЕ ОКВАСИО

„Фок“, пароброд од 145 тона, прешао је Атлантик а није се ни овлажио. „Фок“ је био изграђен у Енглеској и био је намењен обалској пловидби у Новој Каледонији. Он је прешао преко океана на тај начин што га је пренео на својој палуби, један други, већи брод.

Кроз историју АТОМА

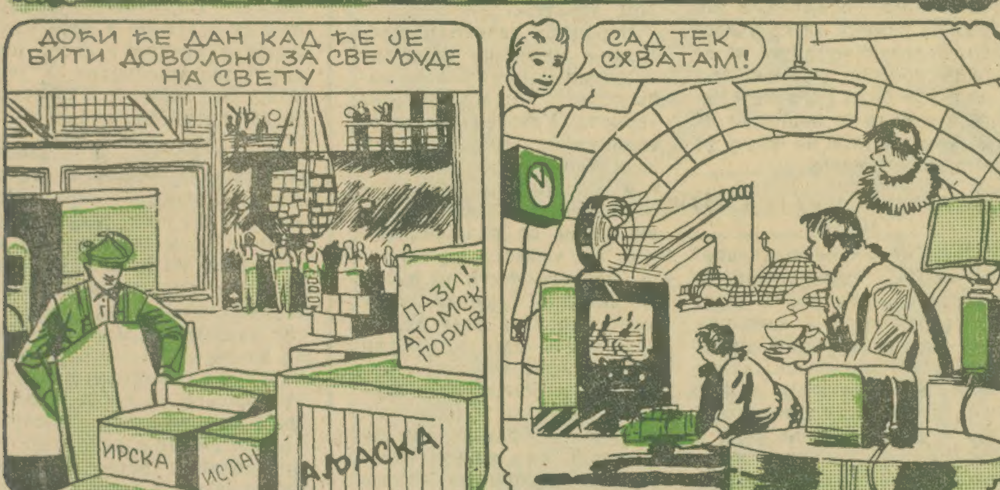

ПЛЕМЕ СЛЕПИХ ИНДИЈАНАЦА

Снажни земљотреси врло често потресају високе планинске ланце у јужном Мексику. То се поновило и овог пролећа, само у много јачем облику. Бежећи у паничном страху, становништво из тих непроходних планинских крајева слегло се у град Оаксаку. Ту су се међу избеглицама појавила први пут нека дотле непозната племена, међу њима и једна породица слепих Индијанаца. Грађане Оаксаке највише су привлачили слепци својим необичним држањем и лепо извезеним хаљинама. Иако лишени вида, они су увек били добре воље. Говорили су неким посебним дијалектом, али су се ипак лепо споразумевали с мештанима. Како су сами причали, они никад нису видели светлост дана. Њихова слепоћа била је за њих нешто сасвим природно, што се само по себи разуме.

Судбина слепе породице заинтересовала је грађане Оаксаке. Желећи да им некако помогну, одвели су их очном лекару. Овај се нашао пред загонетком, јер није могао да установи ниједну познату очну болест. Задржао је Индијанце у свом дому и више од два месеца стрпљиво испитивао начин њиховог живота, не би ли на тај начин открио узроке овог чудног слепила.

По причању ових Индијанаца, њихов завичај је на крајњем југу земље, у густим, непроходним прашумама. Тамо се и данас налази њихово тешко приступачно насеље. Ни они ни њихови саплеменици од свога рођења нису познавали ништа сем онога што су испруженим рукама могли напипати.

Лекар је све ово описао у свом опширном извештају који је послао влади у Мексико-Ситију. Његов извештај изазвао је праву сензацију. Влада је одмах послала експедицију од петнаест чланова која је имала да пронађе ово чудно насеље и да испита узроке слепила његових становника. Водич ове експедиције био је један од слепих Индијанаца.

Управљајући се према положају Сунца, слепи Индијанац је повео експедицију према прашуми. По томе како је сигурно корачао, видело се да добро познаје пут. Пет дана слепац је водио истраживаче кроз прашуму најпречим путем, правим као стрела. Предвече петог дана, у једној долини пред њима указало се насеље. Узбуђени, они су му се полако приближавали. На први поглед све је изгледало нормално. Тек кад су се примакли првим кућама насеља, утврдили су да су заиста сви становници слепи. Слепе жене седеле су испред кућа и необично вешто везле одећу. На бат корака оне су устајале и испруженим рукама, пипајући, испитивале околину. Људи, такође слепи, били су у пољу, где су окопавали кукуруз. Што је најзанимљивије, и све домаће животиње у овом насељу биле су слепе.

Где је узрок овој загонетној трагедији целог једног индијанског племена усред прашуме? Истраживачи су остали тамо неколико недеља, али нису могли да открију ову тајну. Сигурно је само то да су становници овога племена слепи већ стотинама година, јер су и кипови њихових божанстава, које су некад давно правили њихови преци, били такође без очију.

Чији је ово животопис?

Овде ћемо вам дати животопис једног нашег старог писца.

Он се родио 26 октобра 1854 године у Гредицама, крај Забока, у Хрватском Загорју. Гимназију је свршио у Вараждину 1871, где је у ђачком удружењу „Вијенац“ читао прве своје књижевне радове — историске расправе. Права је учио у Загребу, а свршио у Бечу. Године 1878 ступио је у државну службу. Често је премештан. Служио је у Копривници, Осијеку, Вировитици, Пакрацу, Сиску, Сушаку и најзад у Загребу. Пензионисан је као пристав. Умро је 1935 године у Гредицама.

Ако се нисте сетили о коме је реч, читајте даље.

Он спада међу веома плодне приповедаче из времена реализма у хрватској књижевности. Његова прва штампана новела је „Илустрисимус Баторић“ („Вијенац“, 1884). Још исте године изишла је у „Вијенцу“ опећа новела „Маричон“. Ове две новеле одмах су утврдиле његов глас доброг приповедача. Осамдесетих и деведесетих година он пише читав низ новела и романа, а издао је посебно ове књиге новела: „Под старим крововима“ (1886), „Три приповијести без наслова“ (1887), „Биједне приче“ (1889), „Из Вармеђиских дана“ (1891), „Мале приповијести“ (1894), итд. Написао је и романе: „У ноћи“, „Ђурђица Агићева“, „Јанко Бериславић“, „На рођеној груди“, „Освит“, „Радмиловић“ и „За материнску ријеч“.

По оцени неких критичара, он се у борби младих и старих прикључио новој књижевној генерацији.

Ако ни сад не знате који је ово књижевник, дајемо вам одговор

(Ксавер Шандор Ђалски)

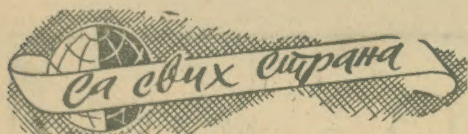

ЧЕЛИК СТАКЛО

Познати истраживач морских дубина Биб спустио се у својој кугли у дубину од преко девет стотина метара и видео необичан и досад мало познат свет биљака и животиња. Једна ајкула радознало је завирила кроз прозор у куглу и том приликом очешала се њушком о стакло. Кугла је била начињена од јаког метала, а прозори од кварц-стакла, дебелог два и по сантиметра. На тој дубини притисак воде је огроман, али га је ово стакло ипак издржало. Кварц-стакло добија се топљењем чистог кварца (горског кристала) на високој температури у електричним пећима. Веома је издржљиво. Ако би се топило у обичним пећима, оне би се истопиле пре њега. Ако ужарену реторту од кварц-стакла бацимо у хладну воду, она неће пукнути. Ово стакло употребљава се за израду лабораториског посуђа и веома добро пропушта ултравиолетне зраке.

КАДРИЛ

Кадрил (четворка) је француска друштвена игра, која је настала око 1821 године од пет тада најраширенијих плесова. Кадрил су у почетку играла по четири пара, крећући се у облику четвороугла, па му по некима отуд потиче и име. Кадрил је био најраширенији плес у 19 веку. После Првог светског рата кадрил су потиснуле друге, модерније игре, али се понегде и данас одржао.

ТЕМПЕРАТУРА У СРЕДИШТУ ЗЕМЉЕ

Температура у средишту Земље износи око 3000 степени Целзијусових. Топлота Земљине утробе најбоље се испитује у дубоким рудницима. Најдубљи рудник на свету је рудник злата „Колор“, који се налази у индиској држави Мисоре Једно окно тога рудника дубоко је 2700 метара. Стене које ломе рудари имају температуру од 62 степена Целзијусова. Због тога у руднику постоје посебни уређаји за расхлађивање, али ни то много не помаже.

МРКВА

Мрква је двогодишња повртарска биљка европског порекла. Њен првогодишњи вретенасти задебљао корен наранџасто жуте је боје. Посебно се гаје мркве које служе за исхрану људи, а посебно оне које служе за исхрану стоке. Мрква садржи шећера, масти, затим састојке који имају витамина А и Б. Једе се кувана, а понекад и свежа. Овце и коњи нарочито радо једу корен, а лишће краве, али је тада њихово млеко жућкасто. Мрква је гајена у Европи још пре 4.000 година и радо су је употребљавали народи Старога века. Римски цар Тиберије набављао је мркву из Германије за потребе своје кухиње, а у одредбама Карла Великог у којима се говори о унапређењу пољопривреде помиње се и мрква.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

„КРУЖНА СО“

„Кружна со“ настаје за време страшних олуја на морима. Тада ветар диже морску „прашину“ са запенушаног мора. Том приликом честице соли дижу се у атмосферу, лебде неко време у њој и после падају на најближе копно. Сматра се да на један хектар земљишта у Енглеској падне 24 до 36 килограма соли годишње, а у Британској Гијани више од 100 килограма. „Кружна со“ може да пређе велике раздаљине. Самбарско Слано Језеро, у Северној Индији, удаљено је од мора 400 миља, па ипак добије годишње око 3.000 тона „кружне соли“ коју доње га пренесу топли, суви летњи монсуни из мора. „Кружна со“ добија се и приликом удара великих таласа о обалу.

ШТА ЈЕ ВИЗИР?

Визир је део шлема, који је саставни део оклопа средњовековних витезова. Уствари, визир је решетка која покрива лице, а не смета гледању. Та решетка може се, према потреби, дизати и спуштати. Визиром се зове и направа на ватреном оружју помоћу које се нишани, затим направа на инструментима за мерење углова итд.

КАД СУ УСТАНОВЉЕНИ ЈАНИЧАРСКИ ОДРЕДИ?

Јаничари су били специјални одреди у старој турској војсци. Те одреде установио је султан Оркан 1329 године, а састављени су били од младих и здравих заробљеника покорених народа, који су превођени у ислам. Године 1360 султан Мурат је реорганизовао ову војску и дао јој извесне повластице, па су због тога и многи Турци ступали у одреде јаничара.

Ова војска била је одлично опремљена и претстављала је језгро турске пешадије. Доцније се јако осилила, тако да је и самом султану била опасна, па је због тога султан Мухамед II, 1826 године, укинуо јаничарске одреде.

ШТА ЈЕ МАТАМОРИЗАМ?

Матаморизам значи самохвалисање. Тај израз употребљава се за оне који виком и дреком, надутим и високопарним реченицама покушавају да збуне своје противнике. У зоологији реч матаморизам означава начин на који се неки инсекти бране од нападача. Они се силно накостреше, надимају се и истичу своје бодље не би ли застрашили противника.

ТИВОЛИ

Тиволи је варош у близини Рима, која лежи на једном брегу опкољеном маслинама и с много лепих вила. Отуда је потекао и назив за велике и раскошно уређене јавне вртове који служе за провод или разоноду, као што су вртови с тим именом у Напуљу, Паризу, Копенхагену, Бечу, Берлину и у неким другим градовима.

СФЕРОМЕТАР

Сферометар је справа која служи за изналажење пречника једне лопте од чије је површине дат само мали део. Исто име носи и справа за одређивање облика стаклених сочива.

ПРОНИЈЕВА УЗДА

Пронијева узда је динамометар (справа на електрични погон коју покреће струја динамомашине) код кога је примењено трење ради мерења ефекта машина. Тако је назван по свом проналазачу Пронију, француском инжењеру и математичару.

ШТА ЗНАЧИ: ХИК РОДУС, ХИК САЛТА?

Ово је изрека на латинском језику и значи: „Овде је Родус, овде скачи“. По једној Езоповој басни неки човек се хвалио како је на острву Родосу могао доста да скочи. Међутим, они који су га слушали рекли су му да на лицу места докаже ту своју тврдњу. Отуда ова изрека значи да на лицу места треба доказати своју способност ако желиш да ти се верује.

НАЈВЕЋИ ЛЕДОЛОМАЦ

Најснажнији ледоломац има Финска. То је брод „Војма“, дуг 83,50 метра, са оклопом од специјалног челика. Он у леду крчи пут широк тридесет метара. Има шест дизел-мотора од 500 КС, који покрећу четири велике елисе, од којих су две напред, а две позади. Поред тога, у броду се налазе две цистерне које могу да приме по 160 тона воде. Тих 160.000 литара воде могу да пређу за свега 90 секунди из једне цистерне у другу. На тај начин брод се љуља и тако ломи лед који се ствара око њега.

У фебруару ове године „Војма“ је довела у пристаниште седам бродова заробљених у леду, и то са даљине од осамдесет километара.

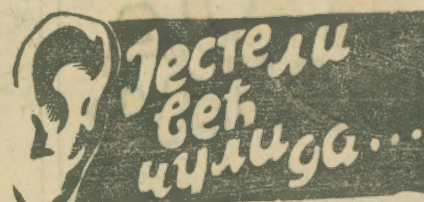

...изгледа да су наочари пронађене тек у 13 веку. У једном старом флорентинском рукопису из 1299 године непознати писац каже: „Сад сам већ толико стар да не бих могао ни читати ни писати без стакла званог окијали које је пре кратког времена пронађено на благослов јадних стараца чији је вид попустио“.

...рачуна се да на земљи има око 450 активних вулкана. Од

овог броја само у Средњој Америци има их 29.

...постоји веровање да морски пси ретко нападају на особе које имају црну кожу или које носе купаће костиме црне боје. Због тога у многим купалиштима Аустралије купачи носе искључиво црне костиме, а понеки од њих не улазе у воду без црних, прилично дугих, чарапа.

...Шекспир, који је важио као писац с најбогатијим језиком, употребио је у својим драмама 16.000 различитих речи.

...према једној статистици, највише писама пишу Енглези.

Просечно узевши, сваки Енглез напише 78 писама годишње.

...гиљотина, справа за извршавање смртне казне, називана је у почетку „луизон“ или „луизета“, по презимену хирурга Антона Луја, који ју је, 1792 године, израдио. Своје садашње име добила је по лекару Гијотину, који се још 1789 године залагао за безболно и брзо извршавање смртне казне.

...према мишљењу шефа геолошког завода у Копенхагену, Гренланд, највеће острво на свету, помери се сваке године према Северној Америци за 32 метра.

...„фрегатни галебови“, једна врста о-

вих птица, могу да лете без спуштања 17.000 километара.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Весела игра у пољу

Играчи се поделе на две једнаке дружине. На растојању од десет метара једна од друге, обе дружине построје се у врсту (један поред другог) и окрену се лицем једна према другој. Средином између њих, а то је на пет метара од обе врсте, повуче се линија кредом или се добро запара каквим шиљком. Играчи из једне врсте су петлови, а из друге лисице.

Тада из прве врсте крене један играч, с левог или десног крила, пређе повучену линију и онима из друге врсте узвикне:

— Кукурику-у-у!

Ови му одврате:

— Беж', ето лисице!

Играч из друге врсте који је стајао према овоме из прве, на ове речи одмах потрчи за „петлом“. Ако га ухвати пре но што стигне до своје дружине, доводи га и оставља иза своје врсте. Ако не, оба стају на своја места, те друга двојица до њих настављају игру, и тако редом док се сви не обреде.

За овим се смењују: прва врста игра лисице, а друга петлове. Побеђује она страна која има више заробљеника.

Магнет у руци

Ову вештину најбоље је да изведете за столом пре ручка, не казујући пре тога ником ништа. Тек одједном, кад сви седну, саопштите да вам рука привлачи гвожђе, као да има магнета у себи. Онда узмите један обичан нож, притисните га на длан или на раширене прсте и — гле: нож заиста виси о руци и не пада с ње.

Објашњење ове вештине врло је просто. Пре ручка намажите мало руку на тим местима неким добрим лепком — густом гумиарабиком или још боље мастиксом — и онда ће се нож заиста залепити за руку у правом смислу те речи. Ма како да је објашњење просто, сви ће се изненадити, јер ником неће пасти на памет да сте раније припремили овај трик.

ЈЕЖ ОД БРОЈЕВА

Од јединица, тројки, нула и једне седмице лако ћете нацртати оваквог јежа.

КО ЋЕ ПРВИ ДОБИТИ „СТО“?

Ово је веома лепа игра за малишане који већ знају да рачунају. Двојица се опкладе ко ће први да добије број 100. Услови су следећи: сваки од играча може да изговори по један број мањи од 11. Говори прво један, па онда други, и тако докраја. Сваки изговорени број сабира се са оним који је пре њега изговорен. Ко на крају први успе да изговори 100, добија опкладу.

Рецимо да први каже број 7. Други ће казати, например „пет“, што са већ изговорених седам, чини дванаест. Затим први каже опет један број мањи од 11, рецимо „десет“ и то се додаје оном збиру дванаест, те сад имамо двадесет и два. Игра тече даље, тако да се у једном тренутку дође, рецимо, до 93. Играч на кога је сад ред каже „седам“. Додато броју деведесет три, то да је збир сто. Према томе, овај играч је добио опкладу.

Има један начин да се опклада сигурно добије. Играч који зна за ту вештину треба да ствар подешава тако да он последњи добије број 100. Да се то постигне, најбоље је пустити противника да говори први, па да његов број допуните својим, тако да добијете број 12. Ако он зна за ту вештину, па каже 1, рачун ће вам бити покварен. Ако не зна, ви сте на коњу. Допуњавајте само сваки његов број тако да добијете редом бројеве: 23, 34, 45, 56, 67, 78, 89, па ћете први добити и број сто!

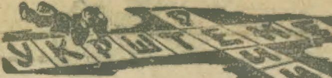

Водоравно: 1) иницијали презимена и имена нашег књижевног критичара из 19 века; 3) стари шпански сребрни новац. 5) васиона; 7) место на реци Пивки познато по великој пећини; 9) лична заменица; 10) 24 часа; 11) иницијали највећег немачког критичара из 18 века; 12) хемиски знак за криптон; 14) узвик; 15) тараба, плот; 18) аутор дела „Емил“; 19) недозвољено давање средстава коњима да би боље трчали. 21) слово латинице; 22) иницијали тамнавског кнеза кога су пред Први устанак дахије посекле заједно са Бирчанином; 23) француски бактериолог, проналазач серума против дифтерије; 25) дивља животиња; 27) град у Француској; 28) чувена Софоклова трагедија; 31) богиња јутра у римској митологији; 32) мала стајаћа вода; 33) предлог.

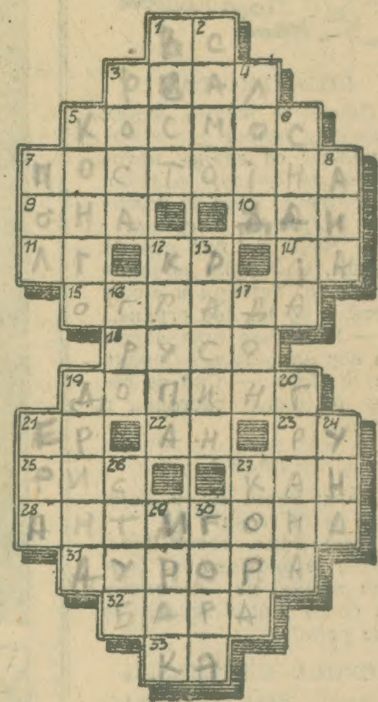

Усправно: 1) глас; 2) усамљено; 3) врста атмосферског талога; 4) назив паробродарских или осигуравајућих поморских друштава; 5) највећа река у Африци; 6) синовљева жена; 7) крајња тачка Земљине осе; 8) женско име; 12) врста падавине; 13) француски књижевник из 17 века („Федра“); 16) највећи део; 17) притока Азовског Мора; 19) наша река; 20) део дрвета; 21) временско раздобље; 24). наша река; 26) дирек 27) омотач дрвета; 29) држава у Азији; 30) планина.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) лупа; 5) тирада; 7) Задар; 8) па; 10) Опел; 11) рат; 12) Вир; 13) Вара; 14) еј; 15) редак. 16) ебонит; 18) усек; 19) Асирац; 21) Емона; 22) ер; 24) Гали; 25) Исо; 26) иза; 27) ибис; 28) ро; 29) алеја; 30) намира; 3) Пори.

Усправно: 1) лидер; 2) Урал; 3) пар; 4) Ад; 5) тапије; 6) апарат; 7) зове; 9) атак; 11) Радика; 13) Венера; 15) Росини; 17) бусола; 19) Амазон; 20) цесија; [illegible]) Егир; 23) роса; 25) Ибери; 27) Илир; 29) амо; 31) АП.

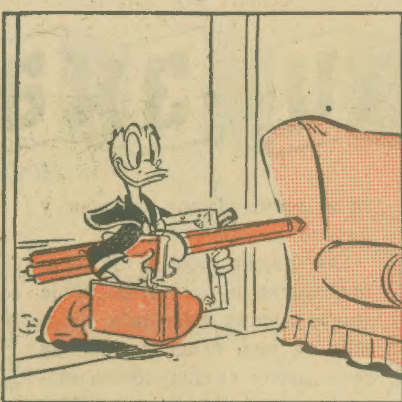
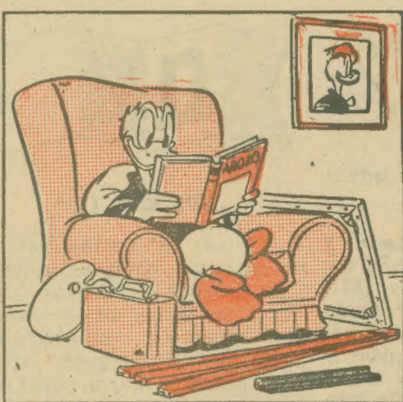

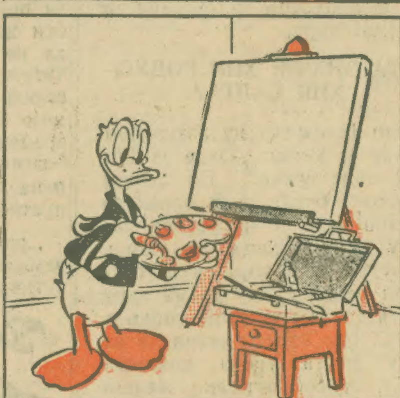
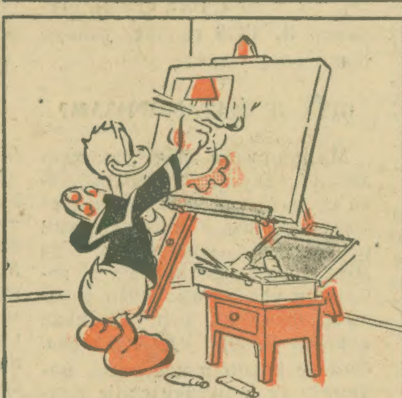

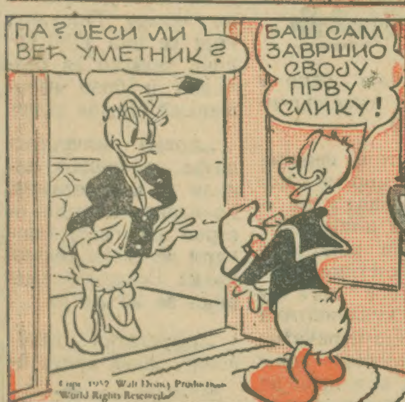

Који је ОДГОВОР тачан

ДОБРА ЛУЈЗА ЈЕ:

име лађе
стара француска списатељица
врста воћа
назив једног Флоберовог романа

БЕРВЕНЦИ СУ:

место у Србији
врста старих колача
део одеће
становници једне македонске планине

ТРОШАРКИЦА ЈЕ:

врста народне игре
име планине
речица у Банату
врста лађе у Боки

ОДГОВОР

ДОБРА ЛУЈЗА је врста крушака, увезена из Француске. Због тога што је веома родна, брзо се раширила у нашој земљи.

БЕРВЕНЦИ су уске беле сукнене чакшире без шара. Носе се у пиротском крају.

ТРОШАРКИЦА је планина у Црној Гори између Граховског Поља, Павлова Дола, Размућа, Билова Дола и Трешњевска Дола. Налази се око 23 километра североисточно од Рисна. У подножју Трошаркице извире неколико врела.

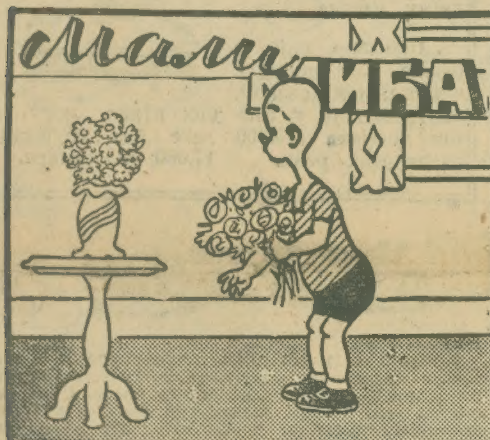

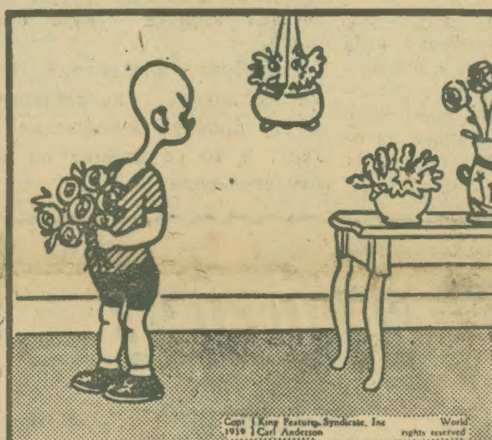
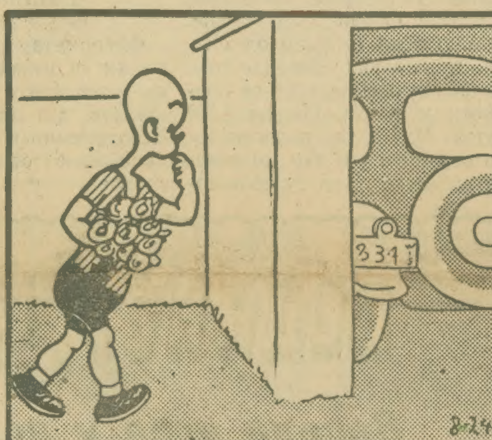
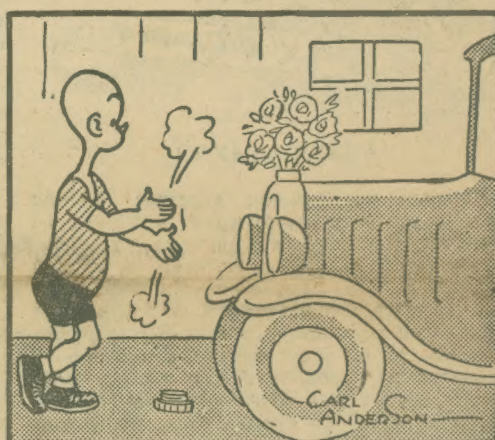

ПОТСЕТИО ГА...

Попај у једном већем друштву прича разне доживљаје са својих путовања, па описује и један земљотрес који је доживео у Јужној Америци:

— Баш сам био сео да ручам, кад кућа поче да се љуља. Тањири и шоље летели су на све стране...

— Извините што морам да вас напустим, — прекиде га Паја. — Сад се сетих да имам састанак с Патом!

ТАЈНА

Пата: Знаш ли ти, Гајо, шта је то тајна?

Гаја: Знам, тетка-Пато. Тајна је оно што се сваком прича, уз напомену да се то ником живом не сме рећи!

СУНЦЕ ИЛИ МЕСЕЦ

Мики: Реци ми, Шиљо, имамо ли веће користи од Сунца или од Месеца?

Шиља: Па то свако зна. Од Месеца!

Мики: ?!

Шиља: Глуп си, Мики, ако ти то није јасно. Размисли само! Месец сија ноћу и помаже нам да бар нешто видимо у мраку, а Сунце... Оно нам сија дању, кад нам то није потребно, јер се тада иначе све лепо види!

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. - Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.